

Nr 62.

Av herr Wehtje m. fl., om ökning av regeringsrådets antal.

När de direkta skatterna ha stigit till den höjd de nu ha i vårt land är det av utomordentlig vikt, att de skattskyldiga icke påföras skatt med högre belopp än de förskyllt enligt gällande beskattningsregler. Med de nuvarande höga skattesatserna äro skatterna av genomgripande betydelse för de enskilda medborgarnas och företagens ekonomi. Det är ofta svårt nog för den skattskyldige att komma ut med rättmätigt påförda skatter. Blir taxeringen för hög — på grund av s. k. skönstaxering till oskäligt belopp eller av annan anledning — kan hela hans ekonomiska existens komma i fara.

Som bekant lämnar taxeringsförfarandet i de lägsta instanserna, taxerings- och prövningsnämnderna, en hel del övrigt att önska, och fall där skattskyldiga bli åsatta för höga taxeringar förekomma tyvärr ofta. Det saknas icke exempel på att skattskyldiga fått inställa sina betalningar och t. o. m. gå i konkurs på grund av skatter, som sedermera visat sig ha varit felaktigt påförda. Skatterna skola ju erläggas även om taxeringarna överklagas.

Det är under sådana förhållanden ytterst viktigt att en skattskyldig, som anser sig ha blivit felaktigt taxerad för inkomst eller förmögenhet, icke blott kan hos högre myndighet föra talan mot sådant beslut utan även att han inom rimlig tid erhåller överinstansernas beslut i fråga om sin taxering. Eljest få många skattskyldiga föga nytta av möjligheten att vinna rättelse genom besvär hos skattedomstolarna. Om läget skulle bli sådant, att en skattskyldig skulle behöva vänta uppemot ett 10-tal år på utslag från vederbörande skattedomstol, har ju det rättsskydd, som besvärsinstitutet i skatteprocessen är avsett att skapa, förlorat en avsevärd del av sitt värde.

Tyvärr förhåller det sig så, att vi med stora steg närma oss gränsen för det sist angivna tillståndet. Av de taxeringsmål, som avdömdes av regeringsrätten under år 1950 och därj regeringsrätten nedsatte taxeringarna, 354 stycken, avsågo, enligt vad som inhämtats, en taxering 1940, 5 taxeringar 1942, 26 taxeringar 1943, 79 taxeringar 1944, 103 taxeringar 1945, 52 taxeringar 1946, 84 taxeringar 1947 och 4 taxeringar 1948. Av de taxeringar, som sålunda blevo slutligt fastställda först genom nämnda regeringsrättsavgöranden under 1950, var alltså en 10 år gammal, fem 8 år, tjugusex 7 år etc.

och huvudparten av målen avsåg 5 år gamla taxeringar. Den angivna medelåldern kommer emellertid, som av det följande framgår, att stiga mycket snabbt, om inga särskilda åtgärder till förhindrande av en sådan utveckling vidtagas.

Dröjsmålet med målens avgörande i skattedomstolarna har tidigare berott på en onormal anhopning av mål i kammarrätten. På senare tid synes emellertid balansen av mål i kammarrätten hava gått ned rätt betydligt. Om den fortsätter att minska, som man väl har anledning förmoda, synas knappast några åtgärder för påskyndande av målens avgörande där påkallade. (Jfr Svensk Skattetidning årg. 1950 s. 242.)

Annorlunda förhåller det sig med balansen av oavgjorda taxeringsmål i regeringsrätten. Den utgjorde vid 1950 års utgång enligt den senaste arbetsberättelsen från finansdepartementets regeringsrättsbyrå 4 183 mål (inklusive ett mindre antal mål ang. nöjesskatt m. m., som icke avser taxering i vanlig mening) och hade under året ökat med icke mindre än 580 mål. Eftersom avverkningen av till nämnda byrå hörande mål under samma tid uppgick till 1 388 mål, kan byråns balans på två år beräknas öka med i det närmaste samma antal mål, som hinner avverkas under ett år. Detta betyder, att väntetiden för de skattskyldiga — därest särskilda åtgärder för ökad avverkning av målen icke vidtagas — om två år kan beräknas ha ökat ytterligare nära ett år. Fortsätter denna tendens, kan läget lätteligen bli katastrofalt för rättsvården å ifrågavarande område.

Frågan om åtgärder för vinnande av snabbare avgörande av målen hos regeringsrätten är icke ny. Redan första världskriget försakade en mycket kraftig ökning i tillströmningen av mål till regeringsrätten. För att nedbringa den stora arbetsbalans, som därigenom uppkom, utökades regeringsrådets antal genom beslut vid 1928 års riksdag från och med 1929 års ingång med fyra. Redan vid mitten av 1930-talet hade denna åtgärd medfört, att arbetsbalansen nedgått till normal storlek.

Sedan arbetsbalansen till följd av omständigheter, som sammanhänge med det senaste världskriget, särskilt införandet av skatt på krigskonjunkturvinster, åter kraftigt stigit, förelade Kungl. Maj:t riksdagen år 1946 genom proposition nr 32 förslag till härav påkallade åtgärder. I enlighet med detta av riksdagen antagna förslag utfärdades den 29 mars 1946 förordning (nr 113) om tillfällig ökning av regeringsrådets antal. Enligt denna förordning skulle regeringsrätten till och med den 30 september 1949 eller, om särskilda förhållanden skulle föranleda därtill, den tidigare dag som Kungl. Maj:t bestämde utgöras av tio ledamöter. Därefter skulle antalet regeringsråd, i den mån så till följd av inträffade ledigheter kunde ske, nedbringas till sju. Genom lag den 25 februari 1949 (nr 61) ändrades 1 § i nyssnämnda lag såtillvida, att tidsfristen den 30 september 1949 framflyttades till den 30 september 1952.

Såsom i det föregående påvisats har utvecklingen icke infriat de vid dessa lagars antagande hysta förväntningarna att arbetsbalansen hos regeringsrätten skulle inom begränsad tid avarbetas genom att regeringsrådets antal ökades så att domstolen kunde arbeta på två avdelningar. Anledningen härtill har uppgivits väsentligen vara dels att tillströmningen av mål, särskilt mål om krigskonjunkturskatt, ökats i större omfattning än som beräknades år 1946 — även nya grupper mål hava tillförts regeringsrätten — dels ock att åtskilliga mål, i synnerhet krigskonjunkturskattmålen kommit att draga längre tid för föredragningen än som tidigare genomsnittligt varit fallet. Läget är nu sådant, att trots ökningen av regeringsrådets antal med tre arbetsbalansen åter visat tendens att öka. Det framstår därför såsom ofrånkomligt att nya åtgärder till åvägabringande av större arbetsresultat inom regeringsrätten vidtagas.

Av förenämnda proposition nr 32 till 1946 års riksdag inhämtas — se s. 12 — att någon verksam bot mot missförhållandet mellan antalet inkommande och avgjorda mål hos regeringsrätten icke kan vinnas genom att från fullföljd till regeringsrätten avskära vissa grupper av mål eller genom att i nämnvärd omfattning överlämna avgörandet av vissa slags mål till annan myndighet. Ej heller synes, enligt vad i propositionen framhålles, möjligt och tillrådligt att genom ändringar i fråga om regeringsrättens arbetssätt eller genom att minska antalet i målens avgörande deltagande ledamöter öka antalet avgjorda mål. Även andra av föredragande departementschefen anförda skäl giva vid handen, att enda utvägen för balansens nedbringande är att öka antalet föredragningstimmar hos regeringsrätten. Härför erfordras förstärkning av arbetskrafter hos denna, d. v. s. antalet regeringsråd och föredragande.

Hade, såsom år 1946 övervägdes, antalet regeringsråd då ökats, icke med tre, utan med fyra, skulle med all sannolikhet arbetsbalansen vid 1950 års utgång varit icke oväsentligt lägre än som nu är fallet.

Att arbetsbalansen hos regeringsrätten ökat trots ökningen av regeringsrådets antal och icke på avsett sätt nedbringats är icke någon överraskande företeelse. I statsverkspropositionerna hava under de senaste åren under andra huvudtitelns anslag till regeringsrätten lämnats vissa upplysningar härutinnan. Motsvarande upplysningar saknas, såvitt vi kunna finna, i årets statsverksproposition. Vi hava därför ansett oss böra fästa riksdagens uppmärksamhet på den förevarande frågan och förmena, att riksdagen redan nu bör fatta beslut om härav påkallade åtgärder. Eljest kan det befaras, att arbetsbalansen redan år 1952, då frågan om regeringsrådets antal till följd av ovanberörda lagstiftning om tillfällig ökning av regeringsrådets antal åter måste föreläggas riksdagen, om intet göres dessförinnan, skall hava stigit till sådan höjd, att mera vittgående åtgärder erfordras än om beslut fattas omedelbart.

I saknad av erforderligt material för beräkning av effekten av olika tänkbara möjligheter hava vi stannat vid att nu föreslå ökning av regeringsrådets antal med ytterligare ett regeringsråd. Måhända borde steget hellre tagas fullt ut, så att ytterligare en beslutför avdelning av regeringsrätten kan upprättas. Härför skulle erfordras utnämning av fyra eller möjligen fem regeringsråd. I sådan händelse kunde arbetsbalansen troligen redan efter tre, högst fyra år nedbringas till normal nivå om cirka 1 000 mål. Av flera skäl, särskilt svårigheten att efter så få år nedbringa regeringsrådets antal till sju eller åtta, torde en dylik lösning nu icke vara genomförbar. Stannar ökningen vid ett regeringsråd, kan enligt det siffermaterial, som meddelats i propositionen nr 32 till 1946 års riksdag, vinnas en ökad avverkning av mål hos regeringsrätten med omkring 500 mål om året. Med denna åtgärd skulle sålunda, om intet oförutsett inträffar, ytterligare ökning av arbetsbalansen åtminstone kunna förhindras.

En förstärkning av arbetskrafterna hos regeringsrätten med ett regeringsråd och häremot svarande antal föredragande är ingen större fråga ur statsfinansiell synpunkt och den framstår även ur dylik synpunkt såsom väl försvarlig. Ett snabbare avgörande av taxeringsmålen medför nämligen besparing av det allmännas utgifter för räntegottgörelse vid skatterestitutioner, i det att den tid räntegottgörelsen avser minskas. Några siffror skola belysa innebörden av detta påpekande. Antalet vid 1950 års utgång oavgjorda taxeringsmål hos regeringsrätten motsvarar i det närmaste exakt antalet taxeringsmål, som med nuvarande sammansättning av regeringsrätten tarva tre år för sitt avgörande. Det på grund av beslut av regeringsrätten under år 1950 restituerade skattebeloppet utgjorde enligt en överslagsberäkning omkring 1 720 000 kronor. Motsvarande belopp torde vissa tidigare år hava varit väsentligt högre. Ränta å 1 720 000 kronor under $2\frac{1}{2}$ år, vilken tidrymd med hänsyn till erforderlig remisstid kan betecknas såsom den nuvarande »onödiga liggetiden», uppgår till 215 000 kronor. De besparingar, som kunna vinnas genom att räntekostnaderna nedgå, motväga således rätt avsevärt den kostnadsökning, som vårt förslag till ökning av regeringsrådets antal medför. En underlåtenhet att vidtaga ovanberörda personalförstärkning skulle ock i realiteten innebära, att såvitt vi kunna finna ofrånkomliga statsutgifter i ökad utsträckning ställdes på framtiden.

Skulle under ärendets behandling av vederbörande utskott synpunkter framkomma, som anses tala för att regeringsrådets antal ökas i större omfattning än vi nu föreslå, lär utskottet vara oförhindrat att föreslå sådan starkare utvidgning av arbetskrafterna.

Den ökning av regeringsrådets antal, som av oss ifrågasättes, torde böra träda i kraft den 1 oktober 1951. Med hänsyn till levnadsåldern för de äldre regeringsråden torde den tidpunkt, då regeringsrådets antal ånyo skall nedbringas till sju, böra sättas till den 31 december 1957, Kungl. Maj:t obetaget att, om särskilda förhållanden föranleda därtill, tidigare nedbringa antalet.

Under åberopande av vad vi sålunda anfört hemställa vi,
att riksdagen måtte för sin del antaga följande

Förslag till lag

angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 29 mars 1946 (nr 113) om tillfällig ökning av regeringsrådets antal.

1 §.

Kungl. Maj:ts regeringsrätt skall till och med den 31 december 1957 eller, om särskilda förhållanden föranleda därtill, den tidigare dag som Kungl. Maj:t bestämmer utgöras av elva regeringsråd. Därefter skall antalet regeringsråd, i den mån så till följd av inträffade ledigheter kan ske, nedbringas till sju. En av regeringsrättens lagfarna ledamöter skall, enligt vad därom är särskilt stadgat, tjänstgöra i lagrådet.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1951.

Skulle det befinnas, att antalet regeringsråd bör ökas mera än som anges i ovanstående lagförslag, hemställes, att vederbörande utskott måtte vidtaga därav föranledd ändring i lagförslaget.

Stockholm den 23 januari 1951.

Ernst Wehtje.

Osc. Werner.

Gustaf Velander.